

YTTRANDE ÖVER ”EN KLIMAT- OCH LUFTVÅRDSSTRATEGI FÖR SVERIGE (SOU 2016:47)”.

Länsstyrelsen i Norrbottens län yttrar sig härmed gällande Miljömålsberedningens förslag till en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige (SOU 2016:47).

BAKGRUND

Miljö- och energidepartementet har anmodat Länsstyrelsen Norrbotten att inkomma med yttrande avseende delbetänkande från Miljömålsberedningen med förslag om en klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige.

Regeringen beslutade den 10 juli 2014 att ge Miljömålsberedningen i uppdrag att föreslå en strategi för en samlad luftvårdspolitik (dir. 2014:110). Den 18 december 2014 beslutade regeringen att även ge beredningen i uppdrag att föreslå ett klimatpolitiskt ramverk och en strategi för en samlad och långsiktig klimatpolitik (dir. 2014:165). Beredningens förslag till ett klimatpolitiskt ramverk, Ett klimatpolitiskt ramverk för Sverige (SOU 2016:21) redovisades i mars 2016. I det här delbetänkandet redogörs för beredningens förslag till en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder för en samlad och långsiktig klimatpolitik samt en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder för en samlad luftvårdspolitik.

Syftet med uppdraget var att utarbeta en strategi för en samlad luftvårdspolitik vilken bidrar till att Sverige på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt når berörda miljö kvalitetsmål och generationsmålet samt uppfyller sina åtaganden enligt det gällande luftkvalitetsdirektivet, det reviderade Göteborgsprotokollet samt Europeiska kommissionens luftvårdspaket i fråga om föroreningar i luften som påverkar människors hälsa, miljön och klimatet. Strategin ska skapa förutsättningar för en bred politisk enighet kring etappmål, styrmedel och åtgärder för att begränsa utsläppen av luftföroreningar.

SAMMANFATTNING

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

- anser att Klimat- och luftvårdsstrategin med etappmål och åtgärdsförslag är viktig för att nå den samhällsomställning som krävs för att Sverige ska vara fossilfritt 2045
- gör en samlad positiv bedömning av föreliggande strategi och anser att det, i och med den, finns en bred politisk överenskommelse för det nationella klimatarbetet och dess genomförande
- saknar förslag till etappmål inom konsumtionsområdet samt åtgärder som tydligt ger incitament till de beteendeförändringar som kommer att krävas för att nå Parisavtalets målnivåer
- vill påpeka vikten av att säkerställa att kompletterande åtgärder, framför allt vad gäller nyttjandet av skogen som kolsänka, inte äventyrar möjligheten att nå andra miljö kvalitetsmål
- anser att länsstyrelsernas uppdrag inom klimat- och energiområdet behöver förstärkas och tydliggöras genom skrivningar i myndigheternas regleringsbrev

- delar beredningens åsikt att utvecklingen mot en mer biobaserad ekonomi måste ske på ett sätt som inte äventyrar övriga miljö kvalitetsmål
- är positiva till att beredningen uppmärksammar vikten av att förhålla sig till EU och att beakta alla aspekter av hållbarhets begreppet vid utformandet av klimat- och luftstyrmedel
- är positiv till beredningens förslag på nya etappmål för luftföroreningar
- oroas av ambitionssänkningen inom utsläppsmålet för inrikes transporter, där den föreslagna nivån understiger förslaget i utredningen *Fossilfrihet på väg* (SOU 2013:84)
- vill påpeka att en avståndsbaserad vägslitageskatt för tunga lastbilar kan komma att påverka norrbottniska företags konkurrensförmåga negativt
- vill framhålla att nivåerna på de kompletterande åtgärder som föreslås, särskilt inom skogsområdet, kan leda till att de utsläppsminskningar som krävs för att nå utsläppsmålen underskattas
- delar beredningens bedömning om att samverkan mellan industrin och staten är viktig för den teknikutveckling som krävs för att ställa om Norrbottens järn-och stålindustri
- anser att det är viktigt att de samhällsekonomiska, fördelningspolitiska, budgetmässiga samt konkurrensmässiga konsekvenserna av förslag till styrmedel och åtgärder utreds på en mer detaljerad nivå
- vill påtala vikten av att beakta hur föreslagna åtgärder kan komma att relatera till och påverka andra mål och åtgärder inom områden som Kulturmiljö, Anpassning till ett förändrat klimat etc.

YTTTRANDE

År 2015 överskreds för första gången sedan de globala mätningarna påbörjades årsmedelvärdet för halten koldioxid i atmosfären 400 miljondelar. Koldioxidhalten i atmosfären är nu högre än vad den har varit på minst 800 000 år. Samma år var också det varmaste året som har uppmätts hittills. De närmaste åren är därför av avgörande betydelse för om världen ska lyckas nå nollutsläpp av koldioxid, och därmed minska riskerna för att klimatförändringen blir farlig.

För att nå Parisavtalets mål om att hålla den globala temperaturökningen väl under 2 °C, och sträva mot att begränsa den till 1,5 °C, krävs att världens samhällen ställer om till nollutsläpp av koldioxid och andra växthusgaser. Idag finns ett stort gap mellan Parisavtalets ambitionsnivå och de nationella målen för utsläppsminskningar vilket skapar en oro kring möjligheterna att leva upp till avtalets målsättningar. En snabb omställning av energisystemet är den enskilt viktigaste faktorn för att kunna nå de globala målen.

För att möjliggöra synergier och undvika konflikter mellan klimatmålen och andra samhällsmål, t.ex. mål inom transportpolitiken, näringspolitiken, jord- och skogsbrukspolitiken och bostadspolitiken, är det viktigt att målen är samordnade och att alla politikområden tar sitt ansvar för ett hållbart klimat och samhälle. Den nationella klimatpolitiken behöver också få genomslag i hela landet. Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att statens roll på den regionala nivån kan behöva stärkas. Detta kan till exempel göras genom ett förtydligande av klimatuppdraget i länsstyrelsernas regleringsbrev. Vidare föreslår länsstyrelserna att regeringen och centrala myndigheter ger länsstyrelserna fler utåtriktade klimatuppdrag. Detta skulle öka möjligheten att nå ut till och föra en aktiv dialog med kommuner, företag, konsumenter och andra aktörer i hela landet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser att det är positivt att:

- alla utgiftsområden ska konsekvensanalyseras med avseende på effekter för klimatet, särskilt i samband med budgetarbetet
- ett förslag om utsläppskrav i offentlig upphandling införs, men anser att detta bör kopplas till ett nationellt mål på området samt att stöd för detta förs in i lagen om offentlig upphandling
- att Boverket ges i uppdrag att ta fram en vägledning för Länsstyrelsernas arbete med kommunerna vad gäller avvägningar mellan olika samhällsintressen för en minskad klimatpåverkan
- kommuner ges ökad frihet kring krav på energiprestanda vid bygglov samt möjlighet att införa miljözoner för lätta fordon och differentierad parkeringstaxa
- beredningen tydliggör att utvecklingen mot en mer biobaserad ekonomi måste ske på ett sätt som inte äventyrar övriga miljö kvalitetsmål
- beredningen uppmärksammar vikten av att förhålla sig till EU och att beakta alla aspekter av hållbarhets begreppet vid utformandet av klimat- och luftstyrmedel
- beredningen ger förslag på nya etappmål för luftföroreningar

Övergripande synpunkter Del A: Strategi för en samlad och långsiktig klimatpolitik

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

- vill framhålla att strategin i sin nuvarande omfattning och med den satta målnivån är otillräcklig för att Sverige ska klara sin andel av vad som krävs för att nå Parisavtalets ambition om väl under 2 °C med sikte på 1,5 °C global medeltemperaturhöjning
- framhåller att det är viktigt att bevaka skogsbrukets och markanvändningens hållbarhet med hänsyn till biologisk mångfald, grön infrastruktur och koldioxidupptag/-läckage
- anser att satsningen på Lokal och regional kapacitetsutveckling bör utökas för att möjliggöra framtagandet av lokala och regionala underlag för avvägningar mellan klimat- och energiaspekter och andra samhällsmål
- vill framhålla värdet av att ge länsstyrelser och regionala självstyrelseorgan ett tydligt uppdrag om att samverka kring frågor om energi- och klimatomställning samt hållbar tillväxt
- förvånas av ambitionssänkningen inom utsläppsmålet för inrikes transporter, där den föreslagna nivån understiger förslaget i utredningen *Fossilfrihet på väg* (SOU 2013:84)
- vill uttrycka en oro över hur en avståndsbaserad vägslitageskatt för tunga lastbilar kan komma att påverka norrbottniska företags konkurrensförmåga
- vill påpeka att nivåerna på de kompletterande åtgärder som föreslås, särskilt inom skogsområdet, kan leda till att de utsläppsminskningar som krävs underskattas
- anser att Regeringen bör utreda förslag till regler som ger långsiktigt hållbara och stabila villkor för biodrivmedel
- delar beredningens bedömning om att samverkan mellan industrin och staten är viktig för den teknikutveckling som krävs för att ställa om Norrbottens järn- och stålindustri
- anser att biobaserade bränslen och material som ersätter material som producerats med fossila råvaror har ett mycket stort värde för samhället i en klimatomställning men att utvecklingen måste ske på ett sätt som inte äventyrar övriga miljö kvalitetsmål
- anser att statens roll på den regionala nivån behöver stärkas genom ett förtydligande av klimatuppdraget i länsstyrelsernas regleringsbrev
- att regeringen och centrala myndigheter bör ge länsstyrelserna fler utåtriktade klimatuppdrag
- menar att klimatförändringarnas effekter kommer att påverka möjligheten att nå miljömålen

- anser att strategin hade stärkts om beredningen hade tagit hänsyn till klimatförändringarnas effekter och de synergier som kan uppstå genom att beakta dessa i det sammanhang som omfattas av strategin
- saknar förslag till etappmål inom konsumtionsområdet samt åtgärder som tydligt ger incitament till de beteendeförändringar som kommer att krävas för att nå Parisavtalets målnivåer

Övergripande synpunkter Del B -Strategi för en samlad luftvårdspolitik

Länsstyrelsen i Norrbottens län:

- anser att Luftkvalitetsförordningens (2010:477) legitimitet i samhällsplaneringen behöver stärkas för att säkra folkhälsans betydelse
- anser att det är viktigt att de samhällsekonomiska, fördelningspolitiska, budgetmässiga samt konkurrensmässiga konsekvenserna av förslag till styrmedel och åtgärder utreds på en mer detaljerad nivå

BESLUT

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Sven-Erik Österberg med klimat- och energisamordnare Ylva Sardén vid enheten för Tillväxt och infrastruktur, avdelning Näringsliv som föredragande. Vid beredning av yttrandet har enheterna för Miljöanalys, Samhällsplanering och Kulturmiljö samt Social hållbarhet och Samhällsskydd deltagit. Naturmiljöenheten har avstått från att yttra sig.

Sven-Erik Österberg

Ylva Sardén